

Hojemství kdo na žalobu běře, na ni odpovídati jest powinen.

Nepořád žalobu zdvihá.

Žaloba spletená a nesrozumitelná — nepořádná — se zdvihá.

K nepořádné a spletené žalobě odpovídati žádný není powinen.

Žaloba s platem se zdvihá.

Příčiny právní polože, na žalobu neodpovídáš.

Ku právu z příčiny hodné státi nemoha, práva netratíš.

Nepoženeš-li všech, koho se dotýká, puohon ku právu zdvižen.

Společníci všickni pohánění býti mají.

Kdo co na kom prokáže, tím jest tento winen.

Kdo nic neprokáže, nic neběře.

Dluhu neprokáže-li, nejsi mu jím powinen.

Swědomí dáti sám sobě, ani proti sobě, powinen nejsi.

Swědky ku potřebě své každý wěsti muože.

Swědomí každý, jsa řádně pohnán, dáti jest powinen.

Swědkové pořádně zapsani čtení býti mají.

Swědomí přijaté čteno býti má, není-li příčiny právní ku překážce.

Pamět, bez přísahy wydaná, čtena nebud.

Kde se cti neb hrdla dotýče, i konšelé swědomí s přísahau dáwati mají.

Podezřelí swědomí wydati nemohau.

Nepřítel strany swědomí dáti moci nemá.

Nepřítel a přesvědčený — odsauzený když w trestání sedí — swěděti nemá.

Syn otci swěděti nemuože.

Sama registra nedostatečný pruowod ku práwu.

Sedlského a robotního člověka, že přísahu u kříže kleče newykonal, swědomí publikowáno býti nemuože.

W při o poctiwost biřic swěděti nemuož.

Swědkůw wýpis před nálezem dáti se nemuože.

Prostému odporu prostá očista.

Prostého odporu přísahau potwrd.

K čemu se kdo znáš, to slož, ostatek přísahau očisť.

Kdo kromě (bez) zápisu kněh jiných wyplatí, přijde-li odpor, přísahau to spraw.

Z domněni chceš-li wyjiti, přísahau se očisť.

Z domněni očistiti se každý jest powinen.

Jsa nařčen z obtěžkání, přísahau se očisť.

Kdo se podwolí dobrowolně, i kdo nic neprokáže, při své tratí.

Kdo we čtrnácti dnech po přečtení apelace autoku a škody (Gerichtskosten) nepoložíš, škody promlčíš.

Škody, neopowíš-li jich w sumě jisté, winiti nemuožeš.

Obstawuňk pořádně učiněný stojí při práwě.

W obstawuňku jmen vlastních rukojmůw nedoložíš-li, ob stawuňk zdvižne.

Zmocnění, po žalobě učiněné, platné není.

Nepořádné zmocnění se zdvihá.

Kdo bez nařikání leta právní wydrží, bezpečně potom drží.

Kdo čas právní promlčí, wždycky mlč.

Starodávnost swobodu služebnosti přináší.

Kšaft nepořádný zrušen bud.

Dluh nejprwe se platí, a co potom zuostane, to podle kšaftu rozděleno bud.

O dílu z statku otce swěho, dceři na smlauwách zadaném, byť i dosawáde nepřenešeném, dcera kšaftowati muože.

Nápadové, kšaftem nařizení, měniti se nemohau.

Statek nekšaftovaný na nejbližší přátely padá.

Statek otcowský neřizený dělí se mezi děti w rovný díl.

Synové pořádní rovný díl mají w statku.

Matka po dceři nápad má.

Abus platit n. 10  
 Zbytek právní mistra Bartoloměje Kapala z Riffenbergu, jasná sčítaný právní  
 práva publikovaný viz list. Statutarium z n. 1579

Z statku nepořízeného manželka třetí díl bře a co wnesla.

Manželka po smrti muže třetinu statku a wnešení užiti má.

Dědic w statku otce zuostává, však dluhy plať.

Dobrá wuole práwo ruší.

Slib a dej.

Wúle za skutek.

Kdo se weč uwoliš, dobrowolně to nes.

Přípowědi swé zadost čiň.

Wýminky jaké uděláš, jsi jimi powinen.

Přípowíš-li, již jsi dlužen.

Kdo se weč neuwolí, platiti není powinen.

Jednau zaplaceno podruhé zaplaceno býti nemuož.

Dluh práwíš-li žes zaplatil, prokazuj.

Kdo se nedluží a statku neužívá a nedrží, dluhu neplatí.

Lépe méně zboží míti a dlužen nebyti, nežli, maje zboží mnohé, dluhůw na se uwázati.

Kdo komu dlužen není, také platiti powinen není.

Dluh k obci jako i jiný plať.

Manžel za manželku et versa dluhy plať.

Žena dluhů po smrti muže, nedržíc jeho statku, platiti powina není.

Kdo w statku sedí, dluhy plať.

Dlužnik dluhy plať, není-li hotových, čím má.

Když dlužnik umře, statku se drž.

Wěřitelowé statek swých dluhů prodati mohau.

Dlužnik dluhy plať, neb do wězení jdi.

Máš-li rukojmě, jeho se drž a ne jistce.

Rukojmě dluhy platí.

Kdo k rukojemstwi se postawí a k němu se přízná, na toho dluh přísauzen.

Kdo cizí statek drží, počet z něho čiň.

Co wezmeš (cizého), zinwentowati budeš powinen.

Cizé peníze k sobě přijaw, zase slož.

Cizé přijma, nawrať.

Cizé drže, pustiti musíš.

Nedáš-li čeho k schowání a o to přijdeš, twá škoda.

Držíš-li statek, jsa z dilu polnán, odpowídej.

Společník přečká-li druhého životem, statek sám drží.

Dání sobě k místu a konci nepřiwedw, ani knihami městskými neutwrdiw, jeho užiti nemáš.

Pořadný trh, též i zápis pořadný a w knihy městské wešlý, stálý býti má.

Trh pořadný stálý býti má, a kdo w trhu nestojí, pokutu dej.

Co nekaupíš, toho užíwati nemuožeš.

Wýminky w trhu neučiníš-li, potom nečiň, a jak kau-píš, tak užiwej.

Wýminky w trhu položené ten, na koho se staly, užiti má.

Přespolní domácímu kaupení uruč.

Na trh z přátel, dědictwí nejbližší, nastaupiti muože, i manželka.

W trh nejbližší z přátel k swému užíwání muož wkročiti.

Koně nemocného wezme-li kdo od koho a jím dělá, jeho užíwaje, umře-li, škody plať.

Příčinu k škodě nedadauc, nahražowati powinnen není.

Wezmeš-li co komu, z toho práw býti musíš.

Škodu učiněnou plať a trestání podstup.

Kdo koho bez příčiny raní, škody plať.

Kdo k čemu příčinu dá, to wymejwej.

Dada příčinu k bitwě, co sobě uhoniš, to měj.

I kdo počne i kdo raní, oba trestání (budte).

Hanění za hanění, však oba trestání býti mají.

Na nářek poctiwosti náprawa a trestání.

Řeči zbytečné trestání neujdau.

Neuctiwá slowa přinásejí trestání.

— Slova důtklivá, w při k straně mluwená, škodliwá — na ujmu postiwosti — nejsau.

Za wýtržnost trestání a pokuta.

Se sakem w rybníce postižen práwo utrpné trp.

Kdo se cizoložstwa dopauští, hoden trestání.

Cizoložnik neb se ožen, neb města prázden bud.

Šwec, maje ženu kurwu, do cechu nemá být přijat a řemesla prázden.

Každý swého řemesla řádu užiwej.

Dcera pozůstala po smrti otce k řemeslu práwa nemá.

## II. Kšaft bakaláře Wáclawa Šacha Chrudimského.

Každému s ději vlasti naši se obírajícímu známo jest, na jaký stupeň vzdělanosti w 16. a na začátku 17. století národ náš wúbec, a obywatelé jednotlivých měst zvláště byli wystaupili. Že však udání spisowatelů o oswícenosti wěku tohoto marná a přepiatá nejsau — jak to mnozi z našich záwistiwých sausedů twrditi se neostýchali — nébrž na prawdě se zakládají, toho kšaft níže položený, z knihy kšaftů města Chrudimě de anno 1505. fol. Cxxxix et xxxx wypsany, nejen nowým jest důkazem, owšem jím se i patrně doswědčuje, jaká wzajemnost tehdáž mezi učenými w obapolném zapůjčowání sobě knih panowala; že i měšťané Chrudimští w oné době we vzdělanosti za jinými spět nezůstawali, a že tenkrátě jak při koleji Pražské, tak i při škole téměř každého wětšeho města zvláštní librář čili knihowna byla, z níž nejen obywatelům městským, nýbrž i přespólním knihy české, latinské a řecké se zapůjčowaly. Znali tedy předkové naši zápůjčné bibliotéky, byť i ne co do jmena, jistě ale spoň co do věci, a sice již tehdáž, když u jich sausedů, vyjmauce několika mnichů a kněží, zřídka kdo jen čísti i psáti uměl, a tudy i patrně, jak nedůwodné, ano smešné jest wychlaubání se německých oněch křiklaunů, jenž půwod těchto, jak zdárně nyní w vlasti naši se zmá-

hajících, blahodějných ústawů pauze swému — owšem per excellentiam swětoobčanskému a filosofickému — národu připisowati se opowážuji. Konečně ještě připomenuto bud, že kšaftující Wáclaw Šach w druhé polowici 15. století w Chrudimi z rodičů Wáclawa Šacha a manželky jeho paní Doroty narozený, dosáhnuw hodnosti bakaláře swobodného umění Pražského, od r. 1502. písarem městským w Chrudimi, od roku pak 1510. až do své smrti konšelem tamtéž byl; jsa, jak w libro Transactionum de anno 1505. B. 42. v. o něm zaznamenáno, »muž z daru božího oswícený, umění i wiru boží maje a ji wyznávaje i zachowáwaje směle;« zemřel pak r. 1536. w útery po neděli postní, která slowe *Invocavit*, a toho samého dne pochowan jest.

Wáclawa Šacha bakaláře kšaft rukau jeho vlastní sepsaný byl a žádal, aby ku práwu přišel, a i tak se stalo.

Poněwadž skrze Adama prwního wšickni umiráme, ale skrze Adama druhého, Krista Ježíse, zde obžiweni býwáme milostí jeho na duši i na těle, potom pak při wzkříšení k saudu wšickni mocí jeho welebnosti zbudeme; protož jest uloženo jednomu každému, aby jednau umřel podlé těla. Ale že newíme dne ani hodiny skonání swého, i máme hotowi wždycky býti a duom swůj zřídili, totiž duši i také tělo; duši, aby zlého zbwawena jsúci a od hříchůw swobodna, bezpečně s swětlem wiry skrze lásku jsúci w dobrých skutech křestanských z milosti Buozí rozhojněna, proti pánu wyjiti a na tu swatbu žiwota wěčného s ním uwedena býti mohla; tělo také zříditi máme: to jest věci tělesné a časné, nám od p. Buoha swěřené a půjčené, tak, abychom z počtu jeho milosti božské wyjiti mohli a bližním swým také abychom nie dlužni nepozuostawali. I z těch příčin jistých a pánem Bohem předložených já Wáclaw Šach, seznaw k sobě posly boží předeslané, totiž nemoce rozličné, tudíž i wěku tak sešlost, skrze kteréžto věci bliží se k nám žiwota